

Lise Düzeyindeki Hemşire Yardımcılığı Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi

Determining the Opinions of High School Level Nursing Assistant Students About Domestic Violence

Neriman GÜZEL¹, Adile NEŞE²

ÖZ

Amaç: Lise düzeyindeki hemşire yardımcılığı öğrencilerinin aile içi şiddet ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı tipte olup, İstanbul'da bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin 11. ve 12. sınıflarda sağlık hizmetleri alanı hemşire yardımcılığı dalında okuyan toplam 124 öğrenciden 116 öğrenci katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler SPSS 25.0 çevrimi ile sayı ve yüzdelik dağılımları testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 15,88±0,95 yıl olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin; %74,1 kadın, %25,9 erkek, %64,7'sinin gelirinin giderine eşit olduğu, %82,8'nin anne- baba ile birlikte yaşadığı, %62'sinin aile- siyle her şeyi paylaşmadığı ve %54,3'nün aile içinde hoş olmayan davranışlara tanık olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin; %32,8'i şiddet uygulayan kişilerin alkol-sigara-madde bağımlısı olduklarını düşündüklerini, %16,4'ü ise şiddet uygulayan kişilerin daha önce şiddete maruz kaldıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çoğunun şiddet ile ilgili durumlara tanık olduğu ve şiddet uygulayan kişilerin geçmiş yaşantısının ve alışkanlıklarının şiddetin ortaya çıkmasında etkili olabileceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Şiddet, Aile, Hemşire Yardımcılığı

GİRİŞ

Şiddet insanlığın var oluşundan beri karşı karşıya olduğumuz temel sorunlardan biridir. (1). Şiddetin insanın veya insan gruplarının başka insan veya gruplar üzerindeki tahakkümü olarak tanımlanırken (2). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şiddeti “kendisine, başka bir kişiye, bir grup ya da topluluğa karşı, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu, yoksunluk ve yaralanmayla

ABSTRACT

Objective: To determine the opinions of high school nursing assistant students about domestic violence.

Materials and Methods: This study is of descriptive type and was conducted with the participation of 116 students out of 124 students studying in the field of health services nursing assistant in the 11th and 12th grades of a Vocational and Technical Anatolian High School in Istanbul. The data was evaluated using the number and percentage distribution test with the SPSS 25.0 version.

Results: The average age of the students participating in the research was determined as 15.88±0.95 years. It was determined that 74.1% participants were females, 25.9% were males, 64.7% had income equal to their expenses, 82.8% lived with their parents, 62% did not share everything with their family, 54.3% witnessed unpleasant behavior within the family. Of the participant students, 32.8% thought that the perpetrators of violence were alcohol-cigarette-substance addicts, and 16.4% stated that the perpetrators had been exposed to violence before.

Conclusion: According to the results obtained from the research, it was determined that most of the students had witnessed situations related to violence and that the past lives and habits of the people who committed violence could be effective in the emergence of violence.

Keywords: Student, Violence, Family, Nurse Assistant

sonuçlanan ya da sonuçlanma olasılığı yüksek olan, tehdit edici fiili fiziksel güç ya da gücün kasıtlı kullanımı” olarak tanımlamaktadır. DSÖ, şiddetin dünya çapında bir milyara yakın çocuğun yaşamını etkilediğini ve bunun uzun süreli ve maliyetli duygusal, sosyal ve ekonomik sonuçlara yol açtığını tahmin etmektedir (3). Yaşadığımız yüzyılda şiddet vakaları sürekli bir artış eğilimindedir (1). Şiddet kavramı en çok fiziksel şiddet olarak algılanmasına rağmen, şiddetin duygusal, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik türleri de vardır (4,5). Ülkemizde ailelerin %30'unda fiziksel, %53'ünde sözel şiddet olduğu ve çocukların %46'sının fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir (6).

1-Dr. Şişli Hamidiye Etfal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. İstanbul, Türkiye.

E-posta: nrmn-gzl@hotmail.com. ORCID:0000-0003-1457-3224

2-Dr. Öğretim Üyesi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,

E-posta: nese@gantep.edu.tr ORCID: 0000-0002-6462-4037

Gönderim Tarihi:27.06.2024 - Kabul Tarihi: 02.07.2025

Literatürde şiddetin öğrenilen bir davranış biçimi olduğu ve insan gelişiminin şiddetin meydana geldiği sosyal yapılardan ve süreçlerden etkilenebileceği belirtilmektedir. Sosyal öğrenmenin” ödül ve ceza yöntemleri içerisinde gözlemsel öğrenme, taklit ve uyarılar aracılığıyla gerçekleşebileceği ve bu durumları içselleştirebileceği tahmin edilmekte ve bu sosyal öğrenme biçiminin bireylerin gelecekteki olumlu ya da olumsuz davranışlarına yön verebileceği vurgulanmaktadır (7). Dünya çapında aile içi şiddetten en çok etkilenen grubun gençler olduğu bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2015 raporuna göre her yıl ortalama 200.000 genç şiddet nedeniyle ölmektedir (8). Ülkemizde şiddet içeren durumların ergenler arasında yetişkinlere göre daha yaygın olduğu bildirilmektedir (9). Gençlerin şiddete karşı tutumlarında ailenin önemi kritiktir. Bu tutumlar sosyal-bilişsel öğrenme yoluyla kazanılır ve kişinin davranışlarını şekillendiren karar verme yetenekleri üzerinde önemli etkileri vardır (10). Birleşmiş Milletlere göre aile içi şiddet; “özel yaşamda, genellikle cinsel ilişki ya da kan bağı ile bağlı bireyler arasında vuku bulan şiddet”, olarak tanımlanmaktadır (11). Şiddet ortamında büyüyen çocuklar, şiddet uygulayan ebeveynlerinin davranışlarını model alırlar ve kendileri şiddet uygulayan veya uygulama eğiliminde olan bireylere dönüşebilirler (10). Aile içi şiddetin kısa ve uzun dönemde birçok soruna neden olduğu bilinmektedir. Engellilik, ruh sağlığı sorunları, travma sonrası stres bozukluğu gibi pek çok ruh sağlığı sorununda olduğu gibi, kısa vadede fiziksel hastalık olarak görünen sorunlar, uzun vadede de görülebilmektedir. Ayrıca şiddet uygulayan ailelerde büyüyen çocuklar, psikolojik ve davranışsal sorunlar yaşayabilmekte ve yıllar sonra şiddetin faili ya da mağduru haline gelebilmektedir. (12,13).

Bu çalışma bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde hemşire yardımcılığı okuyan 11 ve 12 sınıf öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik düşünce ve tutumlarını incelemek, şiddet ile ilgili konuya dikkat çekmek, farkındalık geliştirmek ve literatüre katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

MATERYAL VE YÖNTEMLER

Çalışma tanımlayıcı özelliktedir. Bu çalışma 10-15 Haziran 2024 tarihleri arasında İstanbul’da bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin 11. ve 12. sınıfında hemşire yardımcılığı dalında okuyan öğrencilerle yapılmıştır.

1.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini İstanbul’da bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin 11. ve 12. sınıfında hemşire yardımcılığı dalında okuyan toplam 124 öğrenci bulunmaktadır. Çalışmada örneklem ayırımına gidilmeksizin evrenin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriteri “gönüllülük” olan çalışmamızın evrenini velisinden izin dilekçesine olumlu yanıt alınan toplam 116 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır.

1.2 Veri Toplama Araçları

Öğrencilere araştırmacı tarafından literatür taranarak, katılımcıların sosyo-ekonomik ve sosyo-demografik özelliklerini içeren 17 soru, şiddetin fiziksel, psikolojik/sözel ve ekonomik boyutları ile ilgili görüşleri içeren 10 soru olmak üzere toplam 27 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. (14,15 Bu formda öğrencilerin aile içi şiddetin fiziksel, psikolojik/sözel ve ekonomik boyutları ile ilgili görüşlerini sorgulayan maddeler içermektedir. Öğrencilere çalışmanın amacı, yöntemi ve verilerin yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacağı açıklandıktan sonra araştırmacı tarafından hazırlanan anket için, okul rehber öğretmenlerinin ve alanda uzman kişilerin görüşleri ve onayları da alınarak öğrencilere uygulandı. Anketlere öğrencilerin isimleri yazılmaması gerektiği ve bazı sorulara birden fazla yanıt verebilecekleri belirtilerek sınıfta gözlem altında ve ortalama 15-20 dakikalık sürede toplanmıştır.

1.3 İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 25.0 (IBM, US) ile değerlendirildi. Veriler tanımlayıcı istatistik uygulanarak sayı, yüzdelik dağılımı ve ortalama±standart sapma değerleri hesaplanarak elde edildi.

1.4 Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya katılması planlanan öğrencilerin

velilerine zarf içinde çalışmanın amacı, etik boyutu ve çalışmanın bilimsel amaçlı kullanılacağına dair bilgilendirmenin yer aldığı “Bilgilendirilmiş Onam Formu” gönderildi. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve velilerin yazılı izinleri olan göre öğrenciler çalışmaya dahil edildi. Araştırmanın yapılabilmesi için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden İstanbul Valiliği’nden (02.05.20224 tarih/101461835 sayı) gerekli yasal izinler alındı. Ayrıca Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (07.06.2024-504129) izin alındı.

2. BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de yer almaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ort. 15,88 $\pm$ 0,95 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %74,1’i kadın (n=86), %25,9’u erkek (n=30), %75,0’nin bir işte çalışmadığı (n=87), %25,0’nin bir işte çalıştığı (n=29), %40,5’nin iki kardeşi olduğu (n=47), %83,6’sının ailesinde birlikte yaşayan akrabasının olmadığı (n=97) ve %64,7’sinin gelir durumunun gidere eşit olduğu (n=75) belirlenmiştir. Öğrencilerin %95,7’sinin babasının hayatta olduğu (n=111), %35,3’nün babasının ilk öğretim (n=41), yine %35,3’nün babasının lise (n=41) düzeyinde eğitimi olduğu, %87,1’nin babasının çalıştığı (n=101), %100 annesinin hayatta olduğu, %39,7’sinin annesinin ilk öğretim (n=46), %25,9’nun annesinin lise (n=30) düzeyinde eğitimi olduğu, %50,9’nun kendisine ait bir odası olmadığı (n=59) ve %65,5’nin oturduğu evin kendilerine ait (n=76) olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin şiddete yönelik görüşleri Tablo 2’de yer almaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %62,1’i (n=72) ailesi ile birlikte her şeyi paylaşmadığını, %50,0’si (n=58) aile içinde hoş olmayan davranışlara tanık olduğunu bildirmiştir. Öğrenciler psikolojik şiddet ile ilgili; %45,7’si kişide tedirginlik, davranış değişikliği gibi kötü ve kalıcı iz bıraktığını (n=53), %17,2’si (n=20) yalnızlık ve güven eksikliğine neden olduğunu, %16,4’ü (n=19) zorbalık ve bencilik olduğunu ve %10,3’ü (n=12) psikolojik şiddeti bizzat yaşadığını belirtmişlerdir. Öğrenciler ekonomik şiddet ile ilgili; %50,0’si (n=58) ekonominin kötü olması ve sıkıntı çekmek olduğunu, %20,7’si (n=24)

insanları tedirgin ve huzursuz ettiğini, %12,1’i (n=14) gelir eşitsizliği olduğunu ve %11,2’si (n=13) kişinin özgüvenini ve onurunu kırdığını belirtmişlerdir. Öğrenciler fiziksel şiddet ile ilgili; %41,4’ü (n=48) kişide ciddi tahribata neden olan sağlıksız bir yöntem ve kabul edilemez olduğunu, %17,2’si (n=20) iletişim eksikliği nedeniyle ailelerin bir şeyleri düzeltmek için kullandığı yol olduğunu, %15,5’i (n=18) bizzat kendisinin şiddet yaşadığını ve %14,7’si (n=17) şiddetin bir güç gösterisi olarak kullanıldığını belirtmişlerdir.

Öğrenciler şiddet uygulayan kişilerle ilgili olarak; %33,6’sı (n=39) şiddet uygulayanların alkol ve madde kullanan insanlar olduğunu, %25,0’i (n=29) şiddet uygulayanların öfke kontrollerinin olmadığını, %15,5’i (n=18) şiddet uygulayanların psikolojik sorunları olduğunu, %12,9’u (n=15) şiddet uygulayanların zorba kişiler olduğunu ve %12,9’u ise (n=15) şiddet uygulayanların öz güven eksikliği olan bencil insanlar olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere şiddette maruz kalma durumunuzda; %44,8’i (n=52) rehber öğretmenle, %19,0’u (n=22) emniyet birimindeki bireylerle, %13,8’i (n=16) yakın arkadaşla, %12,1’i (n=14) ailesi ile ve %10,3 (n=12) kendine yakın gördüğü biriyle paylaşması gerektiğini bildirmişlerdir. Öğrencilere şiddete maruz kalan kişilerin kimden destek alması gerektiği sorusuna; %47,4’ü (n=55) emniyet birimlerinden, %23,3’ü (n=27) psikolog dan, %20 ,7’si (n=24) hem psikolog hem de sosyal hizmet uzmanından ve %8,6’i ise (n=10) sadece sosyal hizmet uzmanından yardım alması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %78,4’ü (n=91) şiddete maruz kalan kişilerin hastanelere başvuru yapacak güçleri kendilerinde bulamadığını, bunun nedenini ise; %37,9’u (n=44) kişilerin şiddetin devam etmesinden ve ortaya çıkmasından korkması, %13,8’i (n=16) kişilerde öz güven kaybı yaşaması, %10,3’ü (n=12) kişilerin psikolojisinin bozulması nedeniyle içe kapanması, %9,5’i (n=11) kişilerin yeterli desteği görememekten korkması ve %6,9’u ise (n=8) kişilerin dışlanmaktan ve yanlış anlaşılmaktan korkması (n=8) nedenleri ile bu gücü kendilerinde bulmadıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ile İlgili Dağılımı (n=116), İstanbul-2024

Yaş Ort.: $X \pm SS = 15,88 \pm 0,95$		Sayı(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	86	74,1
	Erkek	30	25,9
Çalışma durumu	Evet	29	25,0
	Hayır	87	75,0
Kardeş sayısı	Bir	8	4,9
	İki	47	40,5
	Üç	38	32,8
	Dört	12	10,3
	Beş	11	9,5
Anne babanın dışında birlikte yaşadıkları akraba	Evet	19	16,4
	Hayır	97	83,6
Gelir düzeyi	Gelir Giderden Az	21	18,1
	Gelir Gidere Eşit	75	64,7
	Gelir Giderden fazla	20	17,2
Babanın hayatta olup olmadığı	Evet	111	95,7
	Hayır	5	4,3
Öğrencilerin babasının eğitim düzeyi	İlk öğretim	41	35,3
	Orta öğretim	26	22,4
	Lise	41	35,3
	Üniversite	8	6,9
Babanın çalışma durumu	Evet	101	87,1
	Hayır	15	12,9
Annenin hayatta olup olmadığı	Evet	116	100
	Hayır	0	0
Öğrencilerin annesinin eğitim düzeyi	İlk öğretim	46	39,7
	Orta öğretim	29	25,0
	Lise	30	25,9
	Üniversite	11	9,5
Anne ve babanız birlikte mi yaşıyor?	Evet	98	84,5
	Hayır	18	15,5
Kendi odanız var mı?	Evet	57	49,1
	Hayır	59	50,9
Oturdıkları ev kendilerinin mi?	Evet	76	65,5
	Hayır	40	34,5

Tablo 2: Öğrencilerin Şiddet ve Şiddet Türleri Konusunda Görüşlerinin Dağılımı (n=116), İstanbul-2024

		Sayı (n)	Yüzde (%)
Öğrencinin ailesiyle yaşadıklarını paylaşma durumu	Evet	44	37,9
	Hayır	72	62,1
Öğrencinin aile içinde hoş olmayan davranışlara tanık olma durumu	Evet	58	50,0
	Hayır	53	45,7
	Paylaşmak istemiyorum	5	4,3
Öğrencilerin psikolojik şiddetle ilgili düşünceleri	Yalnızlık ve güven eksikliğine neden olur	20	17,2
	Zorbalık ve bencilliktir.	19	16,4
	Bizzat yaşıyorum	12	10,3
	Her yerde görülen şeydir	8	6,9
	Kişide tedirginlik, davranış değişikliği gibi kötü ve kalıcı iz bırakır	53	45,7
	Bu kişilerden uzaklaşmalıdır	4	3,4
Öğrencilerin ekonomik şiddetle ilgili düşünceleri	Zorla ve baskı kurarak çalıştırmaktır	7	6,0
	Kişinin özgüvenini ve onurunu kırar	13	11,2
	Gelir eşitsizliğidir	14	12,1
	Ekonominin kötü olmasıdır ve bu durumdan sıkıntı çekmektedir	58	50,0
	İnsanları tedirgin ve huzursuz eder	24	20,7
	Birine temasta bulunmaktır	8	6,9
Öğrencilerin fiziksel şiddetle ilgili düşünceleri	Kişide ciddi tahribata neden olan sağlıksız bir yöntemdir kabul edilemez	48	41,4
	Güç gösterisidir	17	14,7
	İletişim eksikliği nedeniyle ailelerin bir şeyleri düzeltmek için kullandığı yoldur	20	17,2
	İnsan onurunu kırıcıdır ve insan haklarına aykırıdır	5	4,3
	Yaşıyorum	18	15,5
	Birine temasta bulunmaktır	8	6,9
Şiddete uygulayan bireyle ilgili ne düşünüyorsunuz	Öz güven eksikliği olan bencil insanlardır.	15	12,9
	Zorba kişilerdir	15	12,9
	Psikolojik sorunlu kişilerdir	18	15,5
	Öfke kontrolleri yoktur	29	25,0
	Alkol ve madde kullanımı olan insanlardır.	39	33,6
	Rehber öğretmen	52	44,8
Şiddete maruz kalma durumunuzda kimlerle paylaşmalısınız	Emniyet	22	19,0
	Aile	14	12,1
	Arkadaş	16	13,8
	Kendine yakın gördüğü biri	12	10,3
	Psikolog	27	23,3
Şiddete maruz kalan kişi profesyonel olarak kimden yardım almalı	Sosyal hizmet uzmanı	10	8,6
	Psikolog ve sosyal hizmet uzmanı	24	20,7
	Emniyet	55	47,4
	Evet	10	8,6
Şiddete maruz kalan kişilerin bir sağlık kuruluşuna başvuracak gücü kendilerinde bulduğunu düşünüyor musunuz	Hayır	91	78,4
	Fikrim yok	15	12,9
	Evet	10	8,6
Hayır ise sizce nedeni?	Dışlanmaktan ve yanlış anlaşılmaktan korkar	8	6,9
	İçine kapanır psikolojisi bozulur	12	10,3
	Özgüven kaybı vardır	16	13,8
	Yeterli desteği göremeyeceğinden korkar	11	9,5
	Şiddetin devam etmesinden ve ortaya çıkmasından korkar	44	37,9

3. TARTIŞMA

Araştırmada lise düzeyindeki hemşire yardımcılığı bölümü öğrencilerinin şiddete ilişkin deneyim ve görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmaya alınan 116 öğrencinin görüşlerinden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğrenciler kendi içlerinde birbirine yakın görüşler belirtmişlerdir ve görüşleri literatürle benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin %50,0'si psikolojik olarak hoş olmayan davranışlara tanık olduğu ve %10,3'ün psikolojik şiddeti bizzat yaşadığı; %15,5'inin bizzat fiziksel şiddet yaşadığı ve %50,0 ekonomik şiddet nedeniyle sıkıntılar çektiği bildirilmektedir. Çocuğa karşı şiddet durum raporuna göre (2020) Türkiye'de aile içi çocuğa karşı şiddet konusunda veriler oldukça sınırlıdır (16). Jernbro ve Jonson (2017) çocuklara karşı şiddet raporuna göre Avrupa ülkelerinde çocukların %5-35'i evde ciddi şiddete, %4-9'u ciddi psikolojik istismara, %3-15'i ciddi ihmale, %8-25'i aile içinde yetişkinlerin şiddetine ve kabaca her üç çocuktan biri ciddi aşağılayıcı muameleye maruz kalmaktadır (17). Benzer şekilde Karabulutlu (2015) öğrencilerle yaptığı çalışmada öğrencilerin %18,2'si fiziksel, %24,5'i duygusal şiddete maruz kaldığını, aile içinde fiziksel şiddete %95'i maruz kaldığı belirtmiştir (6). Sevim ve Ataş (2015) üniversite öğrencileri ile ilgili yaptıkları çalışmada öğrencilerden aile bireyleri tarafından şiddete maruz kaldığını belirtenlerin %61,1'i fiziksel şiddete, %22,8'i sözlü/duygusal şiddete, %6,2'si ekonomik şiddete, %5,6'ı psikolojik şiddete ve %4,3'ü ise cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir (18). Wagner ve ark. (2020) Kudüs'te yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %47'sinin şiddete maruz kaldığını ve %71'inin tanık olduğunu saptamışlardır (19). Yine aynı şekilde Oğuztürk ve ark. (2019) araştırmasına göre öğrencilerin %23'ünün sözlü ve fiziksel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (20). Çatak ve ark. (2021) Kars ilinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin % 23'ünün aile içinde şiddete tanık olduğunu, %175'inde aile içinde şiddete maruz kaldığını belirlemişlerdir (21). Bizim çalışmamızda oranların daha yüksek olmasının sebebi Çatak ve arkadaşlarının Kars ilinde daha küçük bir öğrenci kitlesi ile çalışma yapmış olmalarından kaynaklanabileceği

ön görülmektedir. Çalışmamızın oranlarının Wagner ve ark.(2020) çalışmasından daha düşük olmasının nedeninin orta doğuda yürüttükleri bir çalışma olduğu için bölgenin savaş ve kargaşaya maruz kalmasının yarattığı bir sonuç olabileceği varsayılabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin; %17,2'si psikolojik şiddetin yalnızlık ve güven eksikliğine neden olduğu; %11,2'si ekonomik şiddetin özgüven ve gurur kırıcı olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Duman ve ark.(2003) hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddetin çocuk üzerine etkisi ile ilgili görüşleri ile ilgili yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %29,5'i şiddet gören çocuğun kendisine güven duygusunun azalıp içe kapanacağını ve depresyona gireceğini, %38,3'i çocuğun benlik değerinde düşmeye neden olacağı görüşünü belirtmiş ve bu durumun çocuğun aileden uzaklaşmasına neden olacağını vurgulamışlardır. Ancak bu görüşlerin yoğunluğu durumlara göre değişiklik göstermektedir. Örneğin dayak yeme karşısında çocuğun %76,5 aşağılanma ve benlik saygısında azalma olacağı, anne baba arasındaki şiddete tanık olma durumunda %65,5 oranında babaya öfke duyacağı, %59,1 oranında güven duygusunda azalma olacağı belirtilmiştir. (15). Aydın ilinde yapılan bir çalışmada ekonomik şiddet tanımı olarak "bir başka kişinin istediğini almama, parasıyla ezme" gibi davranışlar verilmiştir (22).

Çalışmamızda öğrencilerin şiddet türleri ile ilgili; %45,7'i psikolojik şiddetin kişide davranış değişikliği sonucu kalıcı iz bırakabileceğini. %41,4'ü de fiziksel şiddetin bedensel ve ruhsal tahribata neden olabileceğini bildirmişlerdir. Sevim ve Ataş (2015) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada benzer şekilde öğrencilerin %31,1'iannebabaarasındaki bu şiddet davranışının ev içindeki sevgi ortamını yok edeceğini ve çocukların ailenin dağılmasıyla ilgili korku yaşandığını belirtmektedirler. Ailedeki kişilerin iletişim sorunu olduğu, eşlerin konuşmadığı, erkeğin kadını dinlemediği belirtilmekte bunun yerine aile bireylerinin sorunları konuşmaları önerilmektedir (18). Aydın, Ankara ve Erzurum illerinde yapılan çalışma sonuçlarına göre sorunların konuşarak çözülmesi önerisi ele

alınmıştır. Konuşarak sorunu çözümleme önerisi özellikle Aydın İlinde yoğun olarak tartışılmıştır. Buna göre öğrencilerin aile içi şiddetten olumsuz olarak etkilendiklerini, ders çalışmadıklarını bunun için sorunlarını çözmeleri ve konuşarak sonlandırmaları istenmiştir. Erzurum ilinde ise bu tür bir müdahale tartışmalarda gündeme gelmemiştir. Şiddetin öğrenilmiş bir davranış biçimi olduğu ve şiddet gören bireylerin kendi yaşamlarında şiddet uygulayan bireyler haline gelebileceği tahmin edilmektedir (22).

Kalyoncu (2009) ergen insanın, doğuştan değil, sonradan pek çok örnekleri ile âdeta şiddet altında ve şiddetle yoğrulduğunu ve şiddete hazırlandığını vurgulamaktadır (13). Bununla ilgili çalışmamızda öğrencilerin %45,7 gibi bir önemli oranda şiddetin kişinin yaşamında kalıcı izler bıraktığı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Vahip ve Doğanavşargil (2006) aile içi fiziksel şiddet ile ilgili çalışmasında, çocukken şiddet görenlerin oranı %21 olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar, çocukluk döneminde aile içinde şiddete maruz kalma, şiddet uygulama veya tanık olma gibi şiddete ilişkin yaşantıların oldukça yaygın olduğunu göstermektedir (23). Bu da şiddetin çocukları ruhsal yönden etkileyebileceği görüşünü desteklemektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin şiddette maruz kalma durumunda yardım istemek için %44,8 rehber öğretmene, %19 emniyete başvurmaları gerektiğini bildirmişlerdir. Benzer şekilde Nüfus Bilim Derneğinin Aydın ve Erzurum illerinde yapmış olduğu çalışmada öğrenciler tarafından yardım alınacak kişiler arasında rehber öğretmen ya da sınıf öğretmeni de belirtilmiştir. Aynı çalışmada aile içi kadına yönelik şiddet olaylarında polisin rolü önemli olduğu gündeme gelmiştir (22). Bazı öğrenciler ise şiddet konusunun yakın arkadaşları ile paylaşabileceklerini belirtmişlerdir. Çalışmamızda şiddet durumunda emniyeti arama oranının düşük olmasının sebebi öğrencilerin yaşlarının küçük olması nedeniyle olabileceği tahmin edilmektedir.

SONUÇ

Çalışmanın sonucunda hemşire yardımcılığı öğrencilerinin; aile içinde fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalan bireylerde şiddetin öz güven eksikliğine, kalıcı ciddi travmalara, yalnızlık duygusuna, bireyin kendisini yetersiz hissetmesine neden olabileceği görüşleri ortaya konulmuştur. Yine hemşire yardımcılığı öğrencilerinin görüşlerinde; şiddete maruz kalan bireylerin emniyetten, sosyal psikologlardan yardım istemeleri gerektiği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca lise düzeyindeki hemşire yardımcılığı okuyan öğrencilerle yapılan bu çalışmada öğrencilerin aile içi şiddete tanıklık ettiği ve maruz kaldığı yönünde sonuçlarda elde edilmiştir. Bu nedenle öğrencilerin aile içi ve toplumsal şiddetin farkına varma ve olabilecek zararlarını önlemeye yönelik müdahalelerde bulunabilmeyi öğrenecekleri uygun ders içeriklerinin oluşturulması ve okutulması, kimlerden destek alabileceği, rehberlik ve psikolojik danışmanlığın hizmetlerinin sürekli ve aktif şekilde uygulanması, aile içi şiddete farkındalık oluşturmak ve rehberlik etmesi açısından öğrenci çalışmalarının daha kapsamlı ve daha sık yapılması önerilmektedir.

Çalışmanın sınırlılığı

Bu çalışma sadece İstanbul'da bir lisede ve sınırlı bir örnekleme yürütüldüğünden araştırmanın sonuçları tüm sağlık lisesi öğrencilerine genellenemez.

KAYNAKLAR

1. Haskan Avcı Ö, Yıldırım İ. Prevalence of violence tendency in adolescents. *Journal of Theoretical Educational Science*. 2015;8(1):106-124.
2. Humphreys C. A health inequalities perspective on violence against women health inequalities perspective on violence against women. *Health Soc Care Community*.2007;15:120-127.
3. Bartolomeos KK. Violence prevention: the case for action. *Bull World Health Organ*. 2022;100(7):414. doi: 10.2471/BLT.22.288721.
4. Can Gürkan Ö, Coşar F. Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2009;2(3):124-129.
5. Evren H, Tokuç B, Ekuklu G. Trakya üniversitesi öğrencilerinde şiddet davranışları ve algılanan sağlık ilişkisi. *Balkan Medical*

Journal. 2011;28:380-384.

6. Karabulutlu Ö. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet ile ilgili görüş ve önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2015; 2(1): 26-36.

7. Türk Tabipleri Birliği. Şiddetle başa çıkmak. 4. Baskı. İstanbul. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. 2019.

8. World Health Organization (WHO). Youth Violence Report. 2015. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/youth-violence-infographic-2015.pdf?ua=1 Erişim tarihi: 21.06.2024.

9. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2011 İstatistiklerle Gençlik Raporu. https://data.tuik.gov.tr/display_bulletin/?bulletin=istatistiklerle-genclik-2011-131 Erişim tarihi: 21.06.2024.

10. Tanrıverdi D, Özgüç S. Parçalanmış ve tam aileye sahip çocukların/ergenlerin şiddete yönelik tutumları ve saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2019;10(3): 165-172. doi: 10.14744/phd.2019.47450.

11. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010. Ankara. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planini-2007-2010-gormek-icin-tiklayiniz.pdf>. Erişim tarihi: 23.06.2024.

12. Ayan S. Aile ve Şiddet: Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet. 1.Baskı Ütopya Yayınevi, Sosyoloji Dizisi. Ankara. 2010.

13. Kalyoncu H. Aile İçi Şiddet ve Şiddet Ortamında Çocuklar. Popüler Yayıncılık. İstanbul. Hayat Yayın Grubu. 2009.

14. Yıldırım İ, Kızmaz Z. Ortaöğretim öğrencilerine yönelik aile içi şiddet ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*. 2018;3(21):1135-1153.

15. Duman ZÇ, Özdağ Ş, Özcan A. Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda hemşire öğrencilerin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2003;6(2):50-56.

16. Akbaş, E. Türkiye’de Çocuğa Karşı Şiddet 2020 Durum Raporu. Uluslararası Çocuk Merkezi. Ankara. 2020. <http://www.cocukhaklariizleme.org/storage/app/uploads/public/5fc7467d55fc7467d5fc0c660761537.pdf>. Erişim tarihi: 16.06.2024.

17. Jernbro C, Jonson S. Violence against Children in Sweden 2016. A National Survey. The Children’s Welfare Foundation. İsveç. 2017; <https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2018/03/A-national-survey-Violence-against-children-2016.pdf>. Erişim tarihi: 18.06.2024.

18. Sevim Y, Ataş S. Üniversite gençlerinde şiddet eğilimliliği ve öğrencilerin aile içi şiddete bakış açıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015;25(1): 285-302.

19. Wagner G, Glick P, Khammash U, Shaheen M, Brown R, Goutam P, Karam R, Linnemayr S, Massad S. Exposure to violence and its relationship to mental health among young people in Palestine. *East Mediterr Health J*. 2020; 24,26(2):189-197. doi: 10.26719/2020.26.2.189.

20. Oğuztürk Ö, Demir N, Bülbül S, Türkel Y, Ünlü E. Aile içi şiddete maruz kalma ve ergenler üzerindeki etkileri: Türk öğrenciler arasında bir anket. *Çocuk Ergen Psikiyatrisi Hemşireleri Dergisi*. 2019;32(4):210-219.

21. Çatak B, Evran M, Kaya F, Evran M. Türkiye’de lise öğrencileri arasındaki şiddete maruz kalma yaygınlığı ve ilişkili faktörler. *Doğu Akdeniz Sağlık Dergisi*. 2021; 27(7):718-727.

22. Nüfus Bilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Kasım 2013. Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda ilköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin tutumları. “Ankara, Erzurum ve Aydın” İllerinde niteliksel bir araştırma. 1. Baskı. Uzerler Matbaacılık. Ankara. 2013. http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/02/Nufus-Bilim-Dernegi-ve-Birlesmis-Milletler-Nufus-Fonu_KASIM-2013-Raporu.pdf. Erişim tarihi: 20.06.2024.

23. Vahip I, Doğanavşargil Ö. Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2006; 17(2):107-114.